

Библиографические ссылки

1. Пейзаж и интерьер в художественном произведении // Myfilology.ru: тематический портал [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://myfilology.ru//137/peizazh-i-interer-v-khudozhestvennom-proizvedenii/> – Дата доступа: 26.08.2021.
2. Платонов, А. Счастливая Москва / А. Платонов // ImWerden: некоммерческая электронная библиотека [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://imwerden.de/pdf/platonov_sobranie_tom4_schastlivaya_moskva_2011_text.pdf – Дата доступа: 19.08.2021.
3. Судосева, И. С. Функции литературного интерьера / И. С. Судосева // КиберЛенинка [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/funktsii-literaturnogo-interiera-1/viewer> – Дата доступа: 26.08.2021.

УДК 821.161.3-3.09 + 821.111-3.09

РОЛЯ МОВЫ Ў АНТЫЎТОПІ: КАМПАРАТЫЎНЫ АНАЛІЗ РАМАНАЎ “МОВА” В. МАРЦІНОВІЧА І “ЗАВАДНЫ АПЕЛЬСІН” Э. БЕРДЖЭСА

М. С. Рагачэўская

*Мінскі дзяржаўны лінгвістычны ўніверсітэт
Мінск, Рэспубліка Беларусь
marinaragachewskaya@gmail.com*

У артыкуле разгледжаны функцыі мовы ў двух раманах-антыўтопіях: “Завадны апельсін” англійскага пісьменніка Э. Берджэса і “Мова” беларускага аўтара В. Марціновіча. Кампаратыўны аналіз паказвае, што ў абодвух творах роля мовы – гэта інструмент пратэсту, форма сцвярджэння індывідуальнасці і ідэнтычнасці; крыміналізаваны сістэмай элемент, які, аднак, нясе ў сабе гуманістычныя каштоўнасці і амаль заўсёды падлягае вынішчэнню.

Ключавыя словы: мова; антыўтопія; пратэст; крыміналізаваны элемент; ідэнтычнасць; гуманістычная каштоўнасць.

ROLE OF LANGUAGE IN A DISTOPIA: COMPARATIVE ANALYSIS OF THE NOVELS *MOVA (LANGUAGE)* BY V. MARTSINOVICH AND *A CLOCKWORK ORANGE* BY A. BURGESS

M. S. Ragachewskaya

*Minsk State Linguistic University
Minsk, Republic of Belarus
marinaragachewskaya@gmail.com*

The article discusses the functions of language in two dystopian novels: *A Clockwork Orange* by the English writer A. Burgess, and *MOVA (Language)* by the Belarusian author V. Martsinovich. A comparative analysis demonstrates that the role of language in both the works depicting a fictionalized totalitarian state is that of an instrument of protest, a form of asserting individuality and identity, an element criminalized by the system, but which bears humanist values and is nearly always subject to destruction.

Key words: language; dystopia; protest; criminalized element; identity; humanist value.

У гісторыі сусветнага жанру антыўтопіі склаўся шэраг дамінант – паказ таталітарнай палітычнай сістэмы, забарона індывідуальнасці як скразны матыў, разбурэнне гуманістычных каштоўнасцей як тэматычны складнік, панаванне неўцтва сярод персанажаў твора, катастрофічная роля новых тэхналогій на ўзроўні сюжэту і характаралогіі і інш. Сярод іншага выразна вымалёўваецца вобраз мовы, якая ў розных антыўтапічных творах выконвае свае ролі. Мова наогул інакш функцыянуе ў мастацкім творы ў параўнанні з яе выкарыстаннем у штодзённай гаворцы: яна становіцца не толькі спосабам афармлення ідэі, але і аб’ектам, на які спецыяльна звяртаецца ўвага чытача, як планам выражэння, так і планам выяўлення.

Раманы-антыўтопіі амаль паўсюдна распавядаюць пра знікненне або нейкую дэфармацыю мовы, яе гвалтоўнае знішчэнне або татальны кантроль і рэгуляванне. Так, можна ўспомніць недарэчных “акадэмікаў” з рамана Дж. Свіфта “Прыгоды Гулівера” (1726), прадстаўленых аўтарам у карыкатурнай форме, якія намагаліся правесці рэформы мовы, у выніку чаго замест вымаўлення слоў людзі мусілі б насіць з сабою ўсе патрэбныя для называння рэчы; у іншым “праекце” прапанавалася выкінуць з мовы розныя яе часціны. У “Годзе 1984” (1949) Дж. Оруэл праз адлюстраванне таталітарнай сістэмы стварыў дзейнасны яе інструмент – “Наваяз”, дзе скажонымі паўставаў базавыя, асноватворныя паняцці (“свабода – гэта рабства”; “Бог – гэта ўлада”). Знакавы ў гэтым сэнсе і раман Р. Брэдберы “451 градус па Фарэнгейту” (1953), дзе дзяржава забараняе чытанне пэўнай літаратуры, адшуквае і знішчае яе. У рамане Т. Талстой “Кысь” (2000) мова перажывае новае нараджэнне праз абрыўкі калектыўнай памяці, знойдзеныя праз многа гадоў пасля ядзернай катастрофы кнігі і асобныя старонкі. Прымітывізацыя мовы – яшчэ адзін аспект вывучэння наступстваў антыўтапічнага прагнозу. У фемінісцкім антыўтапічным рамане М. Этвуд “Аповед служанкі” (2017) мова – гэта адрэгуляваны рытуал, які не дазваляе выказваць якія-небудзь асабістыя думкі ці пачуцці. “Мова кантралюе версію рэальнасці, гісторыю, якую героі апавядаюць, а таксама свабоду гаварыць і, што самае галоўнае – права на гаворку” [8]. Дзеля татальнага кантролю над свядомасцю, выкаранення з яе магчымасці і здольнасці апавядаць гісторыю мінулага антыўтапічная дзяржава пазбаўляе герояў раманаў пэтычнага мыслення, фантазіі, права выбару для вядзення аповеду.

Два раманы – “Мова” (2014) беларускага пісьменніка В. Марціновіча і “Завадны апельсін” (1962) англійскага раманиста Э. Берджэса – выдзяляюцца сярод іншых антыўтопій тым, што ў іх супрацьпастаўляюцца дзве мовы, і адна з іх ужываецца ў кантэксце здзяйснення злачынства (хаця ж па сутнасці прырода і сэнс гэтых злачынстваў у названых творах розныя).

У рамане “Завадны апельсін” Э. Берджэс стварыў напалову антыўтапічны футурыстычны свет моладзевай субкультуры, вызначальнікам якой з’яўляецца ўжыванне спецыяльнага (ніяк рэалістычна не абумоўленага) жаргону, які ўтрымлівае шэраг рускамоўных назваў, што абазначаюць месцы, людзей і прадметы, з якімі сутыкаецца група малалетніх злачынцаў, а таксама дзеянні і некаторыя эмоцыі. Іх завадатай, Алекс, агучвае бессэнсоўныя, поўныя негатыўных эмоцый і жорсткасці ўчынкі, якія нарастаюць у ступені сваёй брутальнасці і заканчваюцца забойствам, а затым эксперыментальным пакараннем праз гвалтоўнае ўздзеянне на падсвядомасць.

У якасці рэалістычнага фону рамана выступаюць падзеі так званай сексуальнай рэвалюцыі 1960-х гг. у Вялікабрытаніі. Набыццё палітычных і сацыяльных правоў жанчынамі, скасаванне забароны на абарты, дазвол продажу сродкаў кантрацэпцыі, дэкрыміналізацыя гомасексуалізму і іншыя свабоды мелі таксама і адваротны бок, як лічыць С. Рос, што праявілася ў “крызісе маскуліннасці” [6]. Акрамя гэтага, на думку крытыка, Берджэс прадказаў з’яўленне груповак скінхедаў [6]. Відавочна, што за аснову твора ўзята не фантастычная праекцыя будучыні, а рэальныя тэндэнцыі і новыя на той час праявы моладзевай культуры.

Папулярнасць рускіх слоў, аднак, ніяк не адлюстроўвае змены ў карціне свету пакаленняў таго часу. Штучна створанае арг “Нацаць” (транслітарацыя суфікса лічэбнікаў) – гэта вымысел. Такі прыём назавём “рэверсіяй” рэальнасці. Запазычанне англійскіх слоў з рускімі суфіксамі ці прыстаўкамі было вельмі папулярным якраз сярод расійскай (савецкай) моладзі, асабліва хіпі, у 1970–1980-х гг. Такім чынам, рэверсіўная праекцыя на брытанскую культуру – гэта лагічны прагноз, што будзеца на адсочванні пэўных тэндэнцый у свеце. У выніку мы назіраем своеасаблівую аўтарскую рэакцыю на працэсы мультыкультуралізму, эміграцыі і глабалізацыі.

Запазычаныя з рускай мовы словы пададзены ў арыгінальным тэксце праз трансфарміраваную, ці “англіцызраваную”, транслітарацыю. Напрыклад: *lyudi* – *lewdies*,

bábushka – baboochka, pony (ponimát), veck (čelovék), іншыя словы застаюцца ў межах звычайнай транслітарацыі (korova, droog, golova, devotchka). Неабходна адзначыць, што, акрамя рускай мовы, крыніцамі запазычанняў для моладзевага аргэ ў рамане паслужылі цыганская і малайская мовы, кокні, слэнг ваенных, слэнг англійскага крымінальнага свету, а таксама, як ні дзіўна – мова Шэкспіра Елізаветінскай эпохі.

Гэтая штучная мова выконвае перш за ўсё ролю маркера адмовы ад стандартаў, грамадства, ролю адметнай прыкметы контркультуры. Патлумачыць гэта можна тагачаснай гістарычнай сітуацыяй халоднай вайны, калі на захадзе ўсё рускамоўнае ў першую чаргу асацыявалася са шпіёнамі. Аргэ напалову крыміналізаванай групойкі набывае само па сабе ролю крымінальнага элементу.

Раман “Мова” малое выразна антыўтапічны свет у эпоху стварэння Саюзнай расійска-кітайскай дзяржавы, у якой Мінск выконвае ролю нейкага ўскраіннага Чайна-таўна, а дзяржава пабудавала новую Кітайскую сцяну, каб аддзяліць “гібеючую” Еўропу і іншы свет ад “квітнеючай” новай краіны. Беларуская мова забаронена. Яна існуе толькі ў застаўшыхся асобных паперках, абрыўках старонак з кніг, якія выконваюць ролю наркотыка. Іх перавозіць з Польшчы ды іншай “заграніцы” нейкі Барыга Сяргей – адзін з апавядальнікаў рамана. А ўздзеянне гэтага “небяспечнага” наркотыка адчувае на сабе другі паралельны апавядальнік Джанкі. Аднак у выніку сустрэчы гэтых герояў з групай змагароў за нацыянальную спадчыну атрымліваецца нешта падобнае да рэвалюцыі – задушанага супраціўлення ў спробе вярнуць народу мову.

Адметнай рысай загалоўка рамана “Мова”, як і ў выпадку з разглядаемым англійскім творам (у Э. Берджэса назва рамана – таксама “раман”, які стварае пацярпелы ад гвалту персанаж-пісьменнік), з’яўляецца моўная гульня: “Першы іерогліф – «атрамант» ці, як яшчэ кажуць, «чарніла»: 墨. На кітайскай мове ён гучыць як «МО». Другі – 瓦, азначае «плітку» ці «кафлю», якой пакрываюць дахі ў дамах. Карацей, па-нашаму будзе «дахоўка» ці «чарапіца». Па-кітайску ён чытаецца як «ВА». «Атрамант Дахоўка», ці «Чарніла Чарапіца» на кітайскай гучыць дакладнай фанетычнай копіяй двухсловага слова «мова». Таму спалучэнне двух гэтых іерогліфаў указвае на месца, дзе можна яе набыць” [3].

Супрацьпастаўленне беларускай мовы рускай, якая перасыпана аднак не столькі кітайскімі, а, на здзіўленне, па большасці англійскімі словамі, паўстае таксама, як і ў рамане Э. Берджэса, у якасці метаду супраціўлення дзяржаве з яе антычалавечнымі законамі (за ўжыванне мовы-наркотыка пагражае дзесяць гадоў строгага рэжыму, і смяротная кара – за яго распаўсюд). Мова як наркотык – “Si vous voulez, гэта ідэальная схема любой прывязанасці – ад апісанага ў старой літаратуры так званага «кахання» да тытунёвай залежнасці. Спачатку спрабуеш. Потым спрабуеш яшчэ раз, выпадкова. Потым адчуваеш, што спадабалася. І жадаеш паўтарыць. Прапаганда скажа, што ёсць і чацвёрты крок – залежнасць. Але мова залежнасці даваць не можа праз свой несубстанцыйны статус... Мова «торкае» толькі тутэйшых. Толькі тых, хто ці нарадзіўся тут, у нашых мясцінах, на Паўночна-Заходніх тэрыторыях, ці мае тутакі этнічныя карані” [3]. Прыведзеная цытата дэманструе канцэпцыю выбранасці, што дае права нейкай групойцы карыстацца мовай. Выбранасць як вызначальная рыса карыстальнікаў аргэ таксама прысутнічае ў рамане “Завадны апельсін”. Групоўка Алекса выдзяляецца сярод наведвальнікаў розных кафэ і пабаў. Яны выкарыстоўваюць сваё аргэ, каб падкрэсліць пэўную элітнасць, адасобленасць ад астатняга грамадства.

Калі ацэньваць набор лексічных украпінаў у беларускім творы, то, за выключэннем усяго некалькіх кітайскіх графем, выдавочнымі сярод рускага тэксту (як гэта прадугледжана наратыўным модусам) выступаюць, не ўлічваючы беларускіх, англійскія ці французскія словы і выразы: “pour faire confession”, “super exclusive”, “hot pot” і інш., безліч назваў брэндаў. Так, моўная тканіна тэксту вельмі неаднародная, кантамінаваная. На гэтым фоне беларускамоўныя ўрыўкі з тэкстаў Л. Геніюш, С. Русецкай, А. Мрыя, А. Пашкевіч (Цёткі), Н. Арсенневай, а таксама беларускі пераклад санетаў У. Шэкспіра У. Дубоўкам выглядаюць аднароднымі, чыстымі і цэльнымі. У дадатак, афіцыйная (руская) мова не выкарыстоўваецца для выказвання пачуццяў.

Такіх фрагментаў моўнай цэльнасці няма ў творы Э. Берджэса. Выдавочна, што, у адрозненне ад В. Марціновіча, англійскі пісьменнік пакінуў больш блытаны і неадназначны маральны пасыл.

Яўныя падабенствы ў ролі мовы ў гэтых двух раманах мы назіраем менавіта ў сітуацыі пратэсту супраць нейкага татальнага ціску. У “Завадным апельсіне” гэты ціск не вынесены на першы план. Тыя сілы, што ўвасабляюць уладу, у канцэнтраванай форме прадстаўлены ў вобразах паліцэйскіх, якія па сваіх паводзінах амаль нічым не адрозніваюцца ад злачынцаў:

“Ну затое пасля гэтага яны адвялі душу, шпурляючы мяне ад аднаго да другога, як які-небудзь зношаны дзіравы мяч. Ой, браточкі, блін, білі мяне па уarbles, па rot, білі ў живот, давалі выпятка...” [4]. На фоне шакуючых гвалтоўных учынкаў групойкі Алекса, па ледзь прыкметных персанажах адчуваецца атмасфера зацягасці, крывадушнасці, напружанай няшчырасці, агульнага страху перад малойчыкамі і адсутнасці абароны з боку ўладаў. У “Мове” дзейнічае цэлы шэраг структур па вынішчэнні мовы. “За мову спачатку сталі браць на вуліцах... Па артыкуле за дробнае хуліганства. «Махаў рукамі, лаяўся матам», – пазначалася ў судовых выраках. Потым закрылі навучанне на мове. Потым абвясцілі яе наркотыкам і знішчылі ўсе кніжкі. Вось так” [3].

Алекс і яго малалетняя банда выказваюць падсвядомы пратэст свядома, вывучаным арго, у той жа час Джанкі выкарыстоўвае беларускія словы спачатку нібы падсвядома, але ў выніку пачынае добра разумець, супраць чаго змагаюцца ён і іншыя барацьбіты за мову.

Паміж выкарыстаннем іншай мовы ў гэтых двух творах назіраецца сутнасная розніца. У раманах Э. Берджэса рускія словы не выклікаюць ні абурэння, ні здзіўлення ў іншых персанажаў. Гэты пратэст крымінальнай групойкі заканчваецца на тым, на чым пачынаецца. Іншая мова ніяк не забаронена, за яе не трэба змагацца. Яна так і застаецца нечым выключна экзатычным, адасобленым. У той жа час у раманах В. Марціновіча мова выступае як каштоўнасць, якую забралі ў народа, ператварыўшы яе ў забароненую рэч.

Акрамя выразнай ролі мовы як сродку пратэсту супраць сістэмы, адзначым і тое, што ў абодвух творах адзін з галоўных персанажаў вылучаецца вышталцонасцю, адукаванасцю, тонкім густам да музыкі (Алекс у Берджэса) і да эстэтыкі слова і паэзіі (Джанкі ў Марціновіча). Так, напрыклад, мову Алекса Д. Сіск суадносіць з мовай Джойса [7, с. 76]. Сам Берджэс апісваў свайго героя як валодаючага трыма якасцямі: выразная мова – і ён нават стварае сваю асабістую “Наццэ”;¹ ён любіць прыгажосць і знаходзіць яе перш за ўсё ў музыцы Бетховена; але ён агрэсіўны [цыт. паводле: 5]. Мова як каштоўнасць у антыўтапічным раманах не можа належаць абывацелю або чалавеку таталітарнай і рэпрэсіўнай сістэмы. Гэтыя персанажы ўжываюць тую моўную субстанцыю, што афіцыйна ўхвалена, гвалтоўна навязана. У “Мове” Джанкі вылучаецца ведамі, адукаванасцю, ён высока цэніць здабыткі беларускай класікі, ведае цэлыя кавалкі паэтычных твораў на памяць. “Знакаміты пераклад санетаў Шэкспіра, зроблены Уладзімірам Дубоўкам. Дубоўка – гэта цуд і дар нам усім. Гэта самы моцны з тых, памяць пра каго захавалася з дваццатага стагоддзя. І самы забыты і нябачны за плячыстымі шэрагамі камуністычных пісьменнікаў, песняроў калектывізацыі ды рэпрэсій” [3], – такімі пасажамі не раз здзіўляюць чытача кампетэнтнасць і эстэтычны густ галоўнага героя ў “Мове”.

Чалавек-маргінал у жанры антыўтопіі – гэта заўсёды ў нейкім родзе злачынец, як Алекс ці Джанкі, хаця ж Алекс – сапраўдны злачынец, даведзены татальным крывадушшам да крайняй ступені выказвання супраціўлення, а Джанкі – ахвяра рэпрэсіўнай сістэмы, ён падсвядома шукае выйсця для забароненых думак, ведаў, архетыпічных вобразаў знішчанай культуры праз зварот да чагосьці адначасова новага і цьмяна знаёмага. М. Баярын слухна падкрэслівае: “Мова дзейнічае праз іншасць слоў і словазлучэнняў, што, узятая агулам, адкрывае дзверы ў іншы свет” [1].

Аднак пры перамозе сістэмы мова як маркер элітнасці, абазначэння і вытанчанасці знікае. Так Алекс губляе сваю штучную мову нібыта ў выніку свайго сталення (на самой справе, у выніку гвалтоўнага перавыхавання з дапамогай тых жа самых метадаў, да якіх прыбягаюць усе таталітарныя рэжымы). Так, калі ён сустракаецца з адным “droog” са сваёй групойкі, Пітам, які цяпер жанаты і таксама не выкарыстоўвае арго, жонка Піта кажа яму: “У яго такая смешная гутарка, праўда? Што, і ты таксама так размаўляў?” [4].

Віктар Марціновіч робіць канцоўку рамана нашмат больш трагічнай, чым Э. Берджэс, але з кропелькай аптымізму: “Яны знішчылі мову. Гэта было нешта кшталту віруса. Майстар духмянасцяў спрабаваў папярэдзіць нас. Калі мова – гэта код, яна можа быць узламана. Яны прадалі мільёны скруткаў, якія неслі ў сабе псіхалінгвістычныя патэрны, што ўзарвалі лексічную і граматычную структуры мовы, замяняўшы яе выпадковымі камбінацыямі сімвалаў. Псіхалагі пакуль не могуць растлумачыць, як гэта адбылося. Адзінае тлумачэнне, якое мы маем, паходзіць ад камп’ютарных спецыялістаў. Якія кажуць, што чым больш сістэма працуе з вірусам у ёй, тым хутчэй яна разбураецца. Так што мы, тыя, хто размаўляе актыўна, былі першымі, хто страціў магчымасць размаўляць на мове. Некаторыя джанкі, якія карысталіся мовай час ад часу, яшчэ могуць прыгадаць, сказаць ці напісаць слова. Але, паколькі яны падсаджаны на атрутныя скрутки, гэта толькі пытанне часу, калі і яны страцяць здольнасць гаварыць на мове. ... Жыццё – гэта цуд. Я думаю, што мова ажыве праз нейкі час” [3].

У абодвух раманах мова надзяляецца нейкай вызваленчай энергіяй, хаця, напрыклад, В. Баршчова лічыць, што “падзеі ў рамане сцвярджаюць: слова – не такія ўжо і ўніверсальны інструмент у справе асабістага вызвалення” [2]. Банда Алекса слепа змагаецца з тым, у чым яны бачаць крывадушша, штучнасць, пачвару, іх змаганне тым не менш – злачыннае і гвалтоўнае. На ўзроўні ідэі *a contrario* – сцвярджаецца сапраўднае вызваленне волі і мыслення. У рамане-дыстопіі мова – крыніца “контр-нарацыі”, каштоўнасць, якая вымагае пільнасці і якую трэба абараняць. У раманах Берджэса і Марціновіча барацьба разгараецца паміж усталяваным ладам і анархізмам – а пераможцаў у такіх змаганнях не бывае. Застаецца толькі ўслед за Берджэсам сцвярджаць, што мова ўвасабляе заветныя гуманістычныя каштоўнасці: выбар, творчасць, магчымасці.

Бібліяграфічныя спасылкі

1. Баярын, М. Пра раман Віктара Марціновіча “Мова” / М. Баярын // Лятучы Універсітэт [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу: <https://fly-uni.org/blogi/pramam-viktara-marcinovicha-mova/>. – Дата доступу: 26.09.2021.
2. Борщева, О. «Мова» Віктара Марціновіча: блокбастер у беларускім кантэксце / О. Борщева // Journalby [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу: <http://journalby.com/news/mova-viktora-martinovicha-blokbaster-v-belaruskom-kontekste-234>. – Дата доступу: 05.10.2021.
3. Марціновіч, В. Мова / В. Марціновіч // Coollib [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу: <https://coollib.com/b/507458-viktar-martynovich-mova/read> – Дата доступу: 05.09.2021.
4. Burgess, A. A Clockwork Orange / A. Burgess // Электронная бібліятэка Royallib.com [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу: https://royallib.com/book/Burgess_Anthony/A_Clockwork_Orange_UK_Version.html. – Дата доступу: 05.10.2021.
5. Rosenfeld, A. Character and Dystopia / A. Rosenfeld. – Taylor and Francis, 2020 // Perlego [Electronic Resource]. – Mode of Access: <https://www.perlego.com/book/1629505/character-and-dystopia-pdf> – Date of Access: 5.10.2021.
6. Ross, S. Youth Culture and the Post-War British Novel / S. Ross. – Bloomsbury Publishing, 2018 // Perlego [Electronic Resource]. – Mode of Access: <https://www.perlego.com/book/858463/youth-culture-and-the-postwar-british-novel-pdf> – Date of Access: 28.09.2021.
7. Sisk, D. Transformations of Language in Modern Dystopias / D. Sisk. – Westport: Greenwood, 1998. – 224 p.
8. Wisker, G. Atwood’s *The Handmaid’s Tale* / G. Wisker. – Bloomsbury Publishing, 2010 // Perlego [Electronic Resource]. – Mode of Access: <https://www.perlego.com/book/805246/atwoods-the-handmaids-tale-pdf> – Date of Access: 5.10.2021.

УДК 821.161.1(1-87)09“19”Бродский И.А.

БЛЕЙКОВСКИЙ ИНТЕРТЕКСТ В ПОЭЗИИ ИОСИФА БРОДСКОГО

И. С. Скоропанова

Белорусский государственный университет
Минск, Республика Беларусь
RusLit@bsu.by

В статье осуществляется компаративистский анализ образов, апроприированных И. Бродским у У. Блейка и подвергшихся перекодированию, наращиванию значений, внедрению в современный контекст. Выявляются особенности трактовки И. Бродским образов Рая и Ада, невинности и опыта, включая образ мухи, и новаторские интенции русского поэта.